

בעניין:

1. _____ אלחלביה, ת"ז _____, מבית לחם
2. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר – ע"ר

כולם ע"י ב"כ עוה"ד דניאל שנהר (מ"ר 41065) ו/או סיגי בן
ארי (מ"ר 37566) ו/או חווה מטרס-עירון (מ"ר 35174) ו/או
עידו בלום (מ"ר 44538) ו/או ליאורה בכור (מ"ר 50217) ו/או
אלעד כהנא (מ"ר 49009) ו/או מרטין קיאל (מ"ר 54087)

מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

- נ ג ד -

מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית

ע"י פרקליטות מחוז ירושלים

המשיב

עתירה מינהלית

בית המשפט הנכבד מתבקש להורות למשיב כדלקמן:

א. לאפשר לעותרת 1 (להלן: **העותרת**) לבקר אצל בנה, הכלוא בישראל;

ב. לעמוד בהתחייבותו בפני בית המשפט הגבוה לצדק, להשיב בתוך חודשיים עד חודשיים וחצי לפניות המועברות אליו, במסגרת ההסדר שהנהיג לביקורים בבתי הכלא של תושבי השטחים, בעניינם קיימת מניעת כניסה לישראל למטרות אחרות.

בקשה לדיון דחוף

בית-המשפט הנכבד מתבקש לקבוע את המועדים ואת הדיון בעתירה זו בדחיפות, בשל התוצאה הקשה שיש לאי המענה של המשיב לבקשת העותרת לבקר אצל בנה הכלוא, אותו לא ביקרה מאז מעצרו, לפני כשנה תמימה.

ואלה נימוקי העתירה

בידודו של האסיר מן החברה כדי להגשים את תכליות הענישה גוזר עליו גם בידוד משפחתי מבן זוגו, מילדיו, וממשפחתו במעגל הרחב יותר. אולם גם בהינתן הגבלה אינהרנטית זו למאסר, קיומה של זכות אדם למשפחה ולהורות מחייבת צמצום היקף הפגיעה בה ככל הניתן, ובגבולות ההכרחיים בלבד, כגון בדרך של מתן היתרים מבוקרים לביקורי משפחות אצל אסירים, יציאה לחופשות בהתקיים תנאים מוגדרים, העמדת אמצעים המאפשרים התייחדות בין בני זוג, וכיוצא באלה. בכך, נשמרת מידתיות הפגיעה בזכות האדם, המתחייבת באורח מובנה מעצם שלילת החירות הנילוויית למאסר (בג"ץ 2245/06 דוברין נ' שירות בתי הסוהר, תק-על 2006(2), 3564, פסקה 15 לפסק דינה של

השופטת פרוקצ'יה, להלן: **פרשת דוברין**. כל ההדגשות בעתירה שלי – ד.ש.ד.

1. עתירה זו עוסקת בהפרת התחייבות המשיב באשר למשך זמן המענה לבקשות של תושבי השטחים, לבקר אצל קרובי משפחתם הכלואים. פנייתם של תושבי השטחים אל המשיב לשם קבלת היתר כניסה לישראל לצורך ביקור בכלא נעשית במסגרת נוהל, שהלך והתגבש לכדי פרקטיקה בשנים האחרונות. ביום 16.2.2006, במסגרת תגובתו בבג"ץ 10898/05 **פטאפטה נגד מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית** (לא פורסם; להלן: **בג"ץ פטאפטה**), הודיע המשיב כי משך הטיפול בפניות של פלסטינים, שהינם מנועי כניסה לישראל מסיבות ביטחוניות, אך אין מניעה להשתתפותם בביקורים בבתי הכלא בישראל, הינו כחודשיים עד חודשיים וחצי. בהודעתו מיום 26.2.2008 בבג"ץ 7615/07, **ברגותי נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית** (לא פורסם; להלן: **בג"ץ ברגותי**), הודה המשיב כי "בבחינה נמצא, כי חל עיכוב בטיפול בבקשות רבות אשר הטיפול בהן לא הסתיים בתוך פרק הזמן של חודשיים עד חודשיים וחצי".
באותה הודעה התחייב המשיב לתקן את דרכיו וכתב כי יישם נוהל עבודה חדש וכי: "הגורמים הרלוונטיים סבורים, כי יישום נוהל העבודה החדש צפוי להבטיח כי המנהל האזרחי יסיים את הטיפול בבקשות לביקורי כלואים כאמור בתגובת המדינה בעניין נהיל פטאפטה, דהיינו תוך פרק זמן של כחודשיים עד חודשיים וחצי ממועד העברת הבקשות למנהל האזרחי על ידי הצלב האדום". אלא שעתירה זו מוכיחה כי, אף זו הפעם, לא עומד המשיב בהתחייבותו זו.
2. העותרת, ואחרים במצבה, ממתנינים חודשים רבים למענה מהמשיב, ואין להם מנוס לבד מלפנות אל בית משפט נכבד זה.

רקע

3. החל מתחילת האינתיפאדה השנייה, בחודש אוקטובר 2000, ועד לחודש מרץ 2003, לא התאפשרו ביקורים של תושבי הגדה אצל בני משפחתם בבתי כלא ישראליים; לא בבתי הכלא בשטח ישראל ואף לא במתקני הכליאה בשטחי הגדה המערבית. בעקבות עתירה של העותרת 2, (להלן: **המוקד או המוקד להגנת הפרט**), בבג"ץ 11198/02 **זיריה נ' מפקד מתקן הכליאה הצבאי עופר** (לא פורסם; להלן: **בג"ץ זיריה**), החל המשיב, באופן הדרגתי, לאפשר ביקורי בני משפחה אצל קרוביהם הכלואים. תחילה החל המשיב לאפשר ביקורים אך ורק מנפות רמאללה, יריחו וקלקיליה. בשלב הבא הורחב ההסדר גם לנפות בית לחם, טול כרם וסלפית. כיום כולל הסדר הביקורים את כל הנפות. המשיב אף קבע קריטריונים צרים המגדירים מי זכאי לבקר: בני-זוג, הורים וסבים, וכן אחים, אחיות, בנים ובנות מתחת לגיל 16 או מעל לגיל 46 בלבד. בחודש יולי 2005 הרחיב המשיב את הקריטריונים הללו וקבע, כי אחיות ובנות, ללא מגבלת גיל, יכולות לבקר את יקיריהן בבתי הכלא. מאוחר יותר קבע המשיב כי בנים בגילאי 16-46 יוכלו לבקר אצל אביהם הכלוא פעמיים בשנה, ואחים בגילאים אלה יבקרו פעם בשנה בלבד.
4. המשיב לא מאפשר לתושבי הגדה המערבית להגיע לביקורים בכוחות עצמם ואף אינו דואג בעצמו להסדרי ביקור כלשהם. הביקורים מאורגנים אך ורק באמצעות ארגון הצלב האדום הבינלאומי (להלן: **הצלב האדום**). בקשות לביקור מוגשות על-ידי התושבים במשרדי הצלב האדום באזור מגוריהם והאחרון מעבירן לידי המשיב. המשיב מעביר את תשובתו לידי הצלב

האדום, וזה מודיע את התשובה למבקש. הצלב האדום אף מארגן את ההסעה עצמה - על חשבוננו, בתיאום עם המשיב ובליויי סידורי אבטחה קפדניים.

על פי הנוהל הרגיל, כאשר מאושרת בקשה לביקור בכלא, מקבל המבקר מהמשיב היתר שתוקפו נע בין שלושה חודשים לשנה. ההיתר תקף במסגרת הסעות הצלב האדום בלבד. ההיתר מאפשר למקבלו לבקר בכלא ללא הגבלה, ככל שמאפשרות הסעות הצלב האדום (בדרך כלל, פעמיים בחודש).

הסדר הביקורים למנועי כניסה לישראל

5. משחודשו הביקורים, בחודש מרץ 2003, התברר כי במקרים רבים מאוד מסרב המשיב לאפשר ביקורים של בני משפחה אצל כלואים, "מטעמי ביטחון". מדובר היה בפלח גדול מאוכלוסיית השטחים, שסווג על ידי המשיב כ"מנוע כניסה לישראל" ולפיכך מנע ממנו המשיב ביקורים בכלא.

6. בשלהי שנת 2003 ובעקבות עתירות שהגיש המוקד להגנת הפרט, שינה המשיב את מדיניותו זו וקבע, כעניין שבעיקרון, שגם מנועי כניסה לישראל יוכלו להשתתף בביקורים בבתי הכלא, המאורגנים על ידי הצלב-האדום, וזאת בהיעדר מניעה מיוחדת (בג"ץ 8851/03 **נחלה נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית** ובג"ץ 11193/03 **נזאל נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**).

7. כפי שצינו לעיל, במסגרת ההתדיינות בבג"ץ ברגותי, הגישה ב"כ המשיב לבית המשפט הודעה, בה צוין כי חלו שיפורים ניכרים בנהלי העבודה של המשיב בכל הקשור להנפקת היתרי כניסה לישראל לצורך ביקור בבתי כלא, וכי שיפור זה "צפוי להבטיח כי המנהל האזרחי יסיים את הטיפול בבקשות לביקורי כלואים כאמור בתגובת המדינה בעניין נהיל פטאפטה, **דהיינו תוך פרק של כחודשיים עד חודשיים וחצי ממועד העברת הבקשות למנהל האזרחי על ידי הצלב האדום**..." (פיסקה 14 להודעה).

העתק הודעת המשיב מיום 26.2.08 מצורף כנספח **ע/1**.

8. כאן עולה השאלה, האם אכן שיפור נוהל העבודה, כמצוין בהודעת המשיב דלעיל, הביא בתורו לשיפור המצב בכל הנוגע לזמן המענה של המשיב לבקשות המועברות אליו. לצערנו, התשובה לכך היא שלילית. מאיסוף נתונים בכל התיקים המטופלים במוקד, שעניינם בקשות להיתרי כניסה לישראל לצורך ביקור בכלא של מנועי כניסה לישראל, עולה תמונה מקוממת – מתוך 303 פניות, שטופלו במוקד בשנת 2009, נענו רק 15 בפרק הזמן שנקבע, קצת פחות מחמישה אחוזים; בנוסף, גם אם מוסיפים **חודש נוסף** לזמן המענה הנבדק, כלומר עד שלושה חודשים וחצי מזמן הגשת הבקשה, רק עוד 59 פניות, המהוות כעשרים אחוז מסך הפניות הכולל, נענו בפרק זמן זה (המדובר באותן פניות בהן לא חלק המשיב על המידע שהועבר על-ידי המוקד). משמעות הדבר היא, **כי רק בפחות מרבע מהתיקים המטופלים על-ידי המוקד, ניתנו תשובות תוך שלושה חודשים וחצי**, פרק זמן העולה בחודש תמים על הזמן המקסימלי לו התחייב המשיב.

9. יודגש, כי גם במקרים הנדירים בהם ניתן היתר בתוך חודשיים וחצי, כפי שהתחייב המשיב, **המספר המקסימאלי של ביקורים אותם יכול לערוך מבקר, מנוע כניסה לישראל, אצל בן**

משפחתו הכלוא, עומד על שלושה ביקורים בשנה בלבד. שכן, כזכור, בתקופה בה יש למבקר היתר, הוא מוגבל לביקור אחד בלבד במהלך 45 הימים בהם ההיתר בתוקף. לאחר מימוש הביקור, יכול המבקר לפנות בבקשה להיתר נוסף. כך שאף אם ההיתר ניתן לאחר חודשיים וחצי, כפי שהתחייב המשיב, הזמן שבין תחילת תוקף היתר אחד לבין קבלת היתר שני עומד על ארבעה חודשים (45 יום תוקף ההיתר + חודשיים וחצי זמן הבדיקה), בהם המבקר מוגבל כאמור לביקור אחד בלבד.

טיפול המינהל האזרחי בפניות הנוגעות לביקורי משפחות בכלא

10. כאילו לא היה די בסחבת, שהיתה מנת חלקם של הפונים לקבלת היתרים לביקור בכלא עד עתה, ביום 11.10.09 נמסר למוקד מיועמ"ש המשיב כי זה מפסיק לטפל בפניות המועברות אליו בעניין ביקורים בבתי הכלא, וכי הטיפול בפניות אלו מועבר לקצינת פניות הציבור של המינהל האזרחי (להלן: **קפ"צית מנהא"ז** או **קפ"צית**).

העתק מכתבו של יועמ"ש המשיב מיום 11.10.09 מצורף כנספח ע/2.

11. בעקבות המעבר לשגרת עבודה מול המינהל האזרחי, עלה חשש במוקד כי פניותיו לא יטופלו כיאות, מה שיסרבל ויעכב את הטיפול בפונים הרבים, המבקשים לבקר את יקיריהם בכלא. על-מנת להבהיר את מצב העניינים אל מול הגורמים המטפלים במינהל האזרחי, פנה המוקד ביום 2.11.09 לסא"ל שרון ביטון, רע"ן אג"ם במינהל האזרחי (האחראי הישיר על קפ"צית המנהא"ז), בבקשה כי לשכת הקפ"צית תיערך לקראת העלייה הצפויה במספר הפניות שיועברו אליה מהמוקד. כמו-כן, צוין במכתב זה כי מאז המעבר לעבודה מול קפ"צית מנהא"ז, הצטברו כ-60 פניות שלא נענו.

העתק המכתב מצורף ומסומן ע/3.

12. מאחר שעל מכתב זה לא טרח אף גורם במינהל האזרחי לענות, נשלח מכתב נוסף, הפעם לראש המינהל האזרחי. במכתב זה הודגש, כי מאז החל המוקד לפנות לקפ"צית המנהא"ז, נשלחו אליה 95 פניות, **שאף אחת לא נענתה!** לנוכח נתונים קשים אלה, קיווה המוקד כי גורמי המינהל האזרחי ייערכו בהתאם ויחלו לתפקד, משמע, לענות למכתבים.

העתק המכתב, מיום 25.11.09, מצורף ומסומן ע/4.

13. אמנם לאחר משלוח מכתב זה החל המוקד לקבל תשובות מהמשיב, אולם אלה הגיעו בטפטופים, ולא עמדו בקצב הפניות. מעבר לכך, מכתב תשובה לשני המכתבים העקרוניים שנשלחו לא התקבל. יחס מזלזל ומקומם זה הביא את המוקד לשלוח עוד שני מכתבים לראש המינהל האזרחי. גם במכתבים אלו הלין המוקד על היחס של גורמי המינהל האזרחי לפניותיו, על העיכוב הבלתי נסבל בפניות אלו, והתריע כי טיפול רשלני זה יביא לפניות רבות לערכאות. **עתירה זו, המונחת עתה בפני בית המשפט הנכבד, מהווה דוגמא להיעדר טיפול של המשיב.**

העתקי המכתבים לראש המינהל האזרחי, מימים 18.1.10 ו-24.2.10, מצורפים ומסומנים ע/5 ו-ע/6, בהתאמה.

הצדדים ומיצוי ההליכים

14. העותרת, ילידת 1960, אם לשישה ילדים, מעולם לא נחקרה ולא נעצרה.
15. בנה של העותרת, האסיר _____ עדוין, ת"ז _____, נעצר ביולי 2009 וטרם נשפט. הוא מוחזק, נכון להיום, בכלא אשל.
16. המוקד להגנת הפרט הוא ארגון זכויות אדם, אשר מסייע מזה שנים רבות בידי פלסטינים תושבי הגדה לממש את זכותם לבקר את בני משפחתם הכלואים בבתי כלא בישראל.
17. המשיב מחזיק בשטחי הגדה המערבית תחת החזקה לוחמתית והוא אשר אחראי לשמירת החיים התקינים של אוכלוסיית הגדה. הוא אשר כלא את בנה של העותרת, והוא אשר מחייב את העותרת להצטייד בהיתרים מטעמו לצורך הביקור בכלא. מתוקף מעמדו, על המשיב לדאוג למימוש זכויותיהם של התושבים בשטח הכבוש שתחת אחריותו, ובכלל זאת זכותם לביקורי משפחה בבתי הכלא, כחלק ממימוש זכותם לחיי משפחה. זאת בהתאם למשפט החוקתי והמינהלי הישראליים, למשפט הבינלאומי ההומניטארי ולמשפט זכויות האדם הבינלאומי.
18. העותרת לא ראתה את בנה מאז מעצרו ביולי 2009, מזה כשנה תמימה. היא הגישה בקשה להיתר כניסה לישראל לצורך ביקור כלוא במשרדי הצלב האדום בחודש ספטמבר 2009. בתשובה נמסר מהמשיב כי העותרת מוגדרת כמנועת כניסה לישראל, כך ששמה הועבר למשיב במסגרת בקשה על-פי הנוהל למנועי כניסה. בקשה זו לא נענתה עד עצם היום הזה. לאור זאת, פנתה העותרת למוקד. זה פנה בשמה לקפ"צית מנהא"ז, בדרישה כי תטופל לאלתר בקשתה להיתר. אף פנייה זו של המוקד להגנת הפרט, בשמה של העותרת, לא נענתה עד היום, למרות שחלף זמן רב ממועד הגשת הבקשה על ידי העותרת.
- העתק פניית המוקד, מיום 26.4.10, מצורף ומסומן ע/7.

לפיכך, לא נותרה לעותרת, אשר לא ראתה את בנה מזה כשנה, כל ברירה, מלבד פנייה לבית משפט נכבד זה.

הפן המשפטי

אין מחלוקת כי היענות לבקשות ביקורים של קרובי משפחה אצל הכלואים היא בגדר ציפייה הראויה להכרת הגורם המוסמך בישראל, כחלק ממימוש הזכות למשפחה... חובתו של מפקד האזור במסגרת סמכויותיו היא לדאוג לשלומם ולרווחתם של תושבי האזור, ובכלל זה למימוש קשרי המשפחה שלהם עם יקיריהם הרחוקים מהם, ולתת הגנה ראויה לזכויות אדם חוקתיות (ראו בג"ץ ברגותי דלעיל, פסקה 12 לפסק-דינה של השופטת פרוקצ'יה מיום 26.5.09).

הזכות לביקורי קרובים בכלא וחובת המשיב להסדירם

19. הזכות לביקורי משפחה במתקני הכליאה היא זכות יסוד, הן של העצורים והן של בני משפחותיהם. זוהי זכות בסיסית, הנובעת מתפישתו של האדם כיצור חברתי, המתקיים במסגרת משפחה וקהילה. הזכות לביקורי משפחה מעוגנת בשורה של מקורות משפטיים ישראליים ובינלאומיים. ניתן לציין, בין המקורות הללו, את אמנת ג'נבה הרביעית (הקובעת בסעיף 116 כי "כל עציר רשאי לקבל מבקרים - בייחוד, אנשי משפחה קרובים - לעתים מזומנות ובתדירות האפשרית"), את סעיף 47 לפקודת בתי הסוהר (נוסח חדש), תשל"ב-1971, וכן את פקודת נציבות שירות בתי הסוהר 04.42.00, שכותרתה "סדרי ביקור אצל אסירים", הקובעת בסעיף 1 כי:

הביקור הוא אחד מאמצעי הקשר החשובים שבין האסיר למשפחתו, חבריו, ידידיו. הביקור עשוי להקל על האסיר בעת שהותו בבית הסוהר ולעודדו בשעות משבר.

20. הסטנדרט המינימאלי לטיפול באסירים של האו"ם (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, 1955) קובע, בכלל 37:

Prisoners shall be allowed under necessary supervision to communicate with their family and reputable friends at regular intervals, both by correspondence and by receiving visits.

21. במחקר המקיף של הצלב האדום על המשפט הבינלאומי ההומניטארי המנהגי, נקבע כי הזכות של עצורים ואסירים לקבל ביקורים הינה זכות מוכרת במשפט ההומניטארי הבינלאומי המנהגי:

Rule 126. Civilian internees and persons deprived of their liberty in connection with a non-international armed conflict must be allowed to receive visitors, especially near relatives, to the degree practicable.

...In a resolution adopted in 1999, the UN General Assembly demanded that Yugoslavia respect the requirement to allow detainees to receive family visits in the context of the conflict in Kosovo (UNGA Res.54/183). In the **Greek case** in 1969, the European Court of Human Rights condemned the severe limitations on family visits to detainees. In 1993, the Inter-American Commission on Human Rights recommended that Peru allow relatives to visit prisoners belonging to the Tupac Amaru Revolutionary Movement.

(JM Henckaerts, L. Doswald-Beck, **Customary International Humanitarian Law** p. 448-449 (Volume I: Rules. 2005)).

22. לא זו אף זו. הזכות לביקורים אינה של האסיר לבדו. היא גם זכות מוכרת במשפט הבינלאומי של בני המשפחה של האסיר, אשר קשריהם עימו נותקו עם השמתו במאסר. וכך מסכם זאת אחד המלומדים:

People who are sent to prison lose the right to free movement but retain other rights as human beings. One of the most important of these is the right to contact with their families. **As well as being a right for the prisoner, it is equally a right for the family members who are not in prison.** They retain the right of contact with their father or mother, son or daughter, brother or sister who has been sent to prison. Prison administrations have a responsibility to ensure that these relationships can be maintained and developed. Provision for all levels of communication with immediate family members should be based on this principle. It follows that the loss or restriction of family visits should not be used as a punishment under any circumstances.

(Coyle A. **A Human Rights Approach to Prison Management: a Handbook for Prison Staff** International Centre for Prison Studies (King's College, University of London and the UK Foreign and Commonwealth Office) 2002. p 95).

זכויות האדם של האסיר נשמרות לו גם בעת מאסרו

23. הזכות לביקורי משפחה במתקני הכליאה נובעת גם מהתפישה השלטת, הן במשפט הבינלאומי והן במשפט הישראלי, שעצם המעצר או המאסר, אין בהם כדי לשלול את זכויות היסוד של הכלוא. חומות הכלא מגבילות את חופש התנועה של הכלוא, על כל הנובע מכך, אך אין בהן כדי להפקיע את זכויות היסוד האחרות שלו, למעט כאלו שנשללו ממנו על-פי הוראה מפורשת בדין:

כלל גדול בדינו, כי כל זכות מזכויות האדם באשר הוא אדם שמורה לו, גם כאשר נתון הוא במעצר או במאסר, ואין בעובדת המאסר בלבד כדי לשלול הימנו זכות כלשהי, אלא כאשר הדבר מחויב ונובע מעצם שלילת חופש התנועה הימנו, או כאשר מצויה על כך הוראה מפורשת בדין... שורשיו של כלל זה במורשת ישראל מקדמת דנא: על-פי האמור בדברים, כה ג: 'ונקלה אחיך לעיניך', קבעו חכמים כלל גדול בתורת הענישה העברית: 'משלקה - הרי הוא כאחיד' (משנה, מכות, ג, טו). וכלל גדול זה יפה הוא לא רק לאחר שריצה את עונשו אלא גם בעת ריצוי העונש, שאחיד ורעך הוא, וזכויותיו וכבודו כאדם שמורים עמו ועומדים לו.

(בג"ץ 337/84 הוקמה נ' שר הפנים, פ"ד לח(2) 826, 832; וראו גם: פרשת דוברין, פסקה 14 לפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה; עע"א 4463/94 גולן נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד נ(4), 136, 152-153; עע"א 4/82 מדינת ישראל נ' תמיר, פ"ד לז(3) 201, 207; בג"ץ 114/86 וייל נ' מדינת ישראל, פ"ד מא(3) 477, 490).

24. סעיף 10(1) לאמנה לזכויות אזרחיות ומדינתיות קובע כי:

All persons deprived of their liberty shall be treated with humanity and with respect for the inherent dignity of the human person.

סעיף זה פורש על ידי הוועדה לזכויות האדם, הגוף הממונה על יישום האמנה, ב- CCPR General Comment No. 21 מתאריך 10.4.1992, באופן רחב ביותר:

[R]espect for the dignity of such persons must be guaranteed under the same conditions as for that of free persons. **Persons deprived of their liberty enjoy all the rights set forth in the Covenant, subject to the restrictions that are unavoidable in a closed environment.**

25. גם על פי סעיפים 1 ו-5 של ה-Basic Principles for the Treatment of Prisoners, אשר אומצו על ידי האסיפה הכללית של האו"ם (בהחלטה 45/111 מתאריך 14.12.1990), נקבע העיקרון לפיו אסירים זכאים לכל זכויות האדם מלבד אלו הנשללות מעצם המאסר עצמו. בסעיף 1 נקבע כי:

All prisoners shall be treated with the respect due to their inherent dignity and value as human beings.

ועל פי סעיף 5:

Except for those limitations that are demonstrably necessitated by the fact of incarceration, **all prisoners shall retain the human rights and fundamental freedoms set out in the Universal Declaration of Human Rights**, and, where the State concerned is a party, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, and the International Covenant on Civil and Political Rights and the Optional Protocol thereto, as well as such other rights as are set out in other United Nations covenants.

26. ההוראות השונות בדבר הזכות לביקורים בכלא מאפשרות להטיל הגבלות על הזכות, בין השאר, מטעמי ביטחון. אולם, ככל הגבלה על זכות יסוד, הגבלות מעין אלו צריכות להיעשות במסגרת כללים של סבירות ומידתיות, תוך מתן משקל לחשיבות זכות היסוד הנפגעת.

הזכות לחיי משפחה

27. מניעת ביקורי משפחות אצל יקיריהן הכלואים, פוגעת פגיעה קשה בזכות היסוד של בני המשפחה ושל הכלואים לחיי משפחה. יחס החברה לזכות לחיי משפחה היה והינו, בכל הזמנים ובכל התרבויות, כאל ערך נעלה.

28. בית המשפט העליון חזר והדגיש את חשיבותה הרבה של הזכות לחיי משפחה בפסקי דין רבים, ובמיוחד בפסק הדין אשר ניתן בעניין עדאלה (בג"ץ 7052/03 **עדאלה נ' שר הפנים**, תק-על 1754, (2)2006).

כך, למשל, כותב כבוד הנשיא (דאז) ברק, בסעיף 25 לפסק דינו:

חובתנו הראשונית והבסיסית לקיים, לטפח ולשמור על התא החברתי היסודי והקדום ביותר בתולדות האדם, שהיה, הווה ויהיה היסוד המשמר ומבטיח את קיומה של החברה האנושית - הלוא היא המשפחה הטבעית...

הקשר המשפחתי... מונח ביסוד המשפט הישראלי. למשפחה תפקיד חיוני ומרכזי בחייו של היחיד ובחייה של החברה. הקשרים המשפחתיים, עליהם מגן המשפט ואותם הוא מבקש לפתח, הם מהחזקים ומהמשמעותיים ביותר בחייו של אדם.

ובפרשת דוברין כותבת כבוד השופטת פרוקצ'יה (בפיסקה 12 לפסק דינה):

במידרג זכויות האדם החוקתיות, לאחר ההגנה על הזכות לחיים ולשלמות הגוף, באה ההגנה החוקתית על הזכות להורות ולמשפחה. הזכות לשלמות הגוף נועדה להגן על החיים; הזכות למשפחה היא הנותנת משמעות וטעם לחיים... זכות זו ניצבת, איפוא, במדרגה נעלה במדרג זכויות האדם החוקתיות. היא קודמת בחשיבותה לזכות הקניין, לחופש העיסוק, ואף לצנעת הפרט. היא משקפת את תמצית הווייתו של האדם, ואת התגלמות הגשמת עצמיותו.

29. זכויות המשפחה מוכרות ומוגנות גם על ידי המשפט הבינלאומי הפומבי. תקנה 46 לתקנות האג קובעת:

יש לכבד את כבוד המשפחה וזכויותיה, חיי אדם, רכוש פרטי, וכן את אמונות-הדת ומנהגי הפולחן.

ובעניין סטמקה נפסק כי:

ישראל מחוייבת להגנה על התא המשפחתי מכוחן של אמנות בינלאומיות (בג"ץ 3648/97 **סטמקה נ' שר הפנים** פ"ד נג(2) 728, 787).

וראו עוד: סעיפים 17 ו-23 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדינתיות, 1966; סעיף 12 וסעיף 16(3) להכרזה האוניברסאלית בדבר זכויות האדם, 1948; סעיף 12 לאמנה האירופית בדבר זכויות האדם; סעיף 27 לאמנת ג'נבה הרביעית; סעיף 10(1) לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות משנת 1966; הפתיח של האמנה בדבר זכויות הילד משנת 1989.

החובה ליתן מענה בתוך זמן סביר

30. אחד מאדני המשפט המינהלי הוא חובתה של רשות מינהלית להשיב לפניות המועברות אליה בתוך זמן סביר. טיפול יעיל ומהיר בפניות הוא מיסודותיו של מינהל תקין. על המשיב לטפל בפניות אליו בהגינות, בסבירות ובמהירות ראויה.

על רשות מוסמכת לפעול בסבירות. סבירות משמעה גם עמידה בלוח זמנים סביר (בג"ץ 6300/93 המכון להכשרת טוענות בית דין נ' השר לענייני דתות, פ"ד מח(4) 451, 441).

31. החובה מעוגנת גם בסעיף 11 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, ובסעיף 5 לצו בדבר פרשנות (אזור הגדה המערבית) (מס' 130), תשכ"ז-1967, הקובע:

מעשה שלא נקבע, או שלא ניתן זמן לעשייתו, בתחיקת ביטחון, יש לעשותו בכל המהירות הראויה ולחזור ולעשותו כל אימת שנוצרו המסיבות שנקבעו לעשייתו.

32. על פי סעיף 2(א) לחוק לתיקון סדרי המנהל (החלטות והנמקות), תשי"ט-1958, עובד ציבור מחויב להשיב לבקשה להפעלת סמכות על-פי דין בתוך 45 יום מקבלת הבקשה.

33. יפים לעניין זה דבריה של השופטת פרוקצ'יה בבג"ץ ברגותי דלעיל, פסק-דין אשר עוסק ישירות בעניין הנדון כאן, בפיסקאות 12-13 לפסק-דינה:

אין גם חולק, כי בקשות להיתרי ביקורים צריכות להיבדק ולהיבחן תוך פרק זמן סביר, וגם אם מספרן הולך ועולה, יש מקום לגיבוש מנגנון ראוי אשר יהא בידו להתמודד עם היקף הבקשות הקיים ואשר יוכל לתת מענה לפונים בתוך תקופה סבירה... פרק הזמן שהמשיב ציין כזמן אופטימלי לטיפול בבקשה – כחודשיים עד חודשיים וחצי – נשמע סביר בנסיבות העניין, **ובלבד שייעשה מאמץ לכבדו ככל הניתן, על ידי הגורמים המטפלים.**

34. בענייננו, הפר המשיב את כל הנורמות האפשריות בהקשר של זמן המענה הסביר - הן זו שבדין המינהלי הכללי והן זו שבחקיקה הצבאית. **מאז הגישה העותרת את בקשתה להיתר כניסה לישראל במשרדי הצלב האדום חלפו לא פחות מתשעה חודשים תמימים! זאת ועוד, מאז פנה המוקד בעניינה למשיב חלפו כחודשיים, ולמרות זאת, ההיתר המבוקש טרם התקבל.**

35. אי המענה מצד המשיב גורם סבל לעותרת ופוגע, כאמור, בזכויות היסוד שלה ושל בנה הכלוא. אי המענה מצד המשיב, אשר מאלץ את העותרים לפנות לבית המשפט הנכבד, גורם גם לבזבוז זמן שיפוטי יקר של בית המשפט ולאובדן שעות עבודה רבות, הן של עובדי המוקד והן של פרקליטי המחוז.

סיכום

36. לסיכום, העותרים הוכיחו כי על המשיב מוטלת חובה לאפשר ולקיים ביקורי משפחה בכלא, וכי הזכות לחיי משפחה הינה זכות יסוד חוקתית, הניצבת במדרגה נעלה במידרג זכויות האדם החוקתיות.

37. זאת ועוד, העותרים הוכיחו כי על המשיב מוטלת חובה לאפשר ולקיים ביקורי משפחה בכלא ואולם הוא אינו עומד במחויבותו לתת מענה לבקשות לביקורים בכלא בתוך פרק זמן סביר.

38. בשל מגבלות התנועה בין השטחים לישראל נחתם תצהירה של העותרת בפני עורך-דין במקום מגוריה. התצהיר וייפוי הכוח נשלחו למשרדי המוקד להגנת הפרט באמצעות הפקס. באופן זה הם מצורפים לעתירה.

אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיב כמבוקש בראשית העתירה ולחייבו בתשלום הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד.

ירושלים, 27 ביולי 2010

דניאל שנהר, עו"ד
ב"כ העותרים

(ת.ש. 65142)